

ונתנה תוקף: פיוט THE ORIGIN OF THE

The פיוט of ונתנה תוקף is undoubtedly the most well known and the most stirring of the פיוטים that are recited during the תפילות of the ימים נוראים. That almost every מחזור for ראש השנה includes a summary of the origin of the פיוט adds to its uniqueness.

Notwithstanding the general public's awareness of the origin of the פיוט, a close reading of the original source that describes the history behind the פיוט may prove worthwhile:

ספר אור זרוע' חלק ב' – הלכות ראש השנה סימן רעו'–מצאתי מכתב ידו של ה"ר אפרים מבונא בר יעקב². שר' אמנון ממגנצא יסד ונתנה תוקף על מקרה הרע שאירע לו וז"ל: מעשה בר' אמנון ממגנצא שהיה גדול הדור ועשיר ומיוחס ויפה תואר ויפה מראה, והחלו השרים וההגמון לבקש ממנו שיהפך לדתם וימאן לשמוע להם. ויהי כדברם אליו יום ויום ולא שמע להם ויפצר בו ההגמון. ויהי כהיום בהחזיקם עליו ויאמר חפץ אני להועץ ולהשוב על הדבר עד שלשה ימים וכדי לדחותם מעליו אמר כן. ויהי אך יצוא יצא מאת פני ההגמון שם הדבר ללבו על אשר ככה יצא מפיו לשון ספק שהיה צריך שום עצה ומחשבה לכפור באלקים חיים. ויבוא אל ביתו ולא אבה לאכול ולשתות ונחלה ויבואו כל קרוביו ואוהביו לנחמו וימאן להתנחם כי אמר ארד אל ניבי אבל שאולה ויבך ויתעצב אל לבו.

Translation: I found a handwritten letter from Rav Ephraim Mi'Bonn, son of Yaakov, in which he relates that Rav Amnon from Mayence composed the Piyut: V'Nisaneh Tokef in connection with a heartbreaking incident that occurred to Rav Amnon. This is what Rabbi Ephraim wrote: A story about Rav Amnon of Mayence who was an outstanding scholar of his generation, wealthy, from a noteworthy family, handsome and blessed with a good personality when the local officials and the Governor began urging Rav Amnon to convert to their religion but Rav Amnon regularly deflected them. Because of his resistance to their daily pleading, the Governor grew angrier and angrier with him. Their pressure reached such a level of intensity that in order to gain some peace, Rav Amnon suggested that he be given a three day respite to seek advice and to consider what he should do. Immediately upon leaving the presence of the Governor, Rav Amnon began to regret having suggested the possibility that he would convert, that he needed time to seek advice and give some thought about denying the Living G-d. When he returned home, he was so despondent that he refused to eat or to drink. He became sickened from his actions. His relatives and friends came to comfort him but he refused to be comforted because he had already resolved to end his life due to his sorrow. He cried and was utterly heart broken.

ויהי ביום השלישי בהיותו כואב ודואג וישלח ההגמון אחריו ויאמר לא אלך ויוסף עוד הצר שלוח שרים רבים ונכבדים מאלה וימאן ללכת אליו. ויאמר ההגמון מהרו את אמנון להביאו

1. Rabbi Yitzchak ben Rabbi Moshe of Vienna was born ca. 1180 and died ca. 1250. He was a student of Ra'avyah and other Tosafists in Ashkenaz, and was the teacher of Maharam of Rothenburg and other Tosafists. (Bar Ilan Digital Library)
2. Rabbi Ephraim from Bonn was born in 1133. He was a student of Rabbi Yoel Ha'Levi, was a Tosafist and a composer of פיוטים. He also wrote a chronicle of the events of the Second and Third Crusades.

בעל כרחו וימהרו ויביאו אותו ויאמר לו מה זאת אמנון? למה לא באת אלי למועד אשר יעדת לי להועיץ ולהשיב לי דבר ולעשות את בקשתי? ויען ויאמר אמנון: אני את משפטי אחרוני כי הלשון אשר דבר ותכזב לך דינה להתכה כי הפץ היה ר' אמנון לקדש את ה' על אשר דבר ככה. ויען ההגמון ויאמר לא כי הלשון לא להתוך כי הישב דברה אלא הרגלים אשר לא באו למועד אשר דברת אלי אקצץ ואת יתר הגוף איסר. ויצו הצורר ויקצצו את פרקי אצבעות ידיו ורגליו ועל כל פרק ופרק היו שואלין לו התחפויץ עוד אמנון להפך לאמונתנו ויאמר לא.

Translation: At the conclusion of the three days during which Rav Amnon felt overwhelmed by sorrow and worry, the Governor sent for Rav Amnon but Rav Amnon refused to go see him. The Governor sent many additional and respected officials to summon Rav Amrom but he refused to go. The Governor then issued an order directing that Rav Amnon be brought to him by force. Rav Amnon was brought before the Governor and was asked: what is the meaning of your refusal to come to meet with me? Why did you not keep the agreement you made with me that after considering my proposal and seeking advice concerning it, you would agree to my request. Rav Amnon responded: let me suggest what should be my punishment. Cut out my tongue which spoke thus. Rav Amnon suggested such a punishment because Rav Amnon wanted to undertake an act that would sanctify G-d's name for having spoken thus. The Governor responded: No, I will not accede to your request and remove your tongue. Your tongue spoke properly. Instead, I will amputate the legs that did not bring you to me at our appointed time and I will also remove all your other limbs. The Governor then ordered that the punishment be carried out. Rav Amnon's fingers and arms were severed and his legs amputated. As each limb was being removed, Rav Amnon was given an opportunity to convert and each time he refused.

ויהי ככלותם לקצץ צוה הרשע להשכיב את ר' אמנון במגן אחד וכל פרקי אצבעותיו בעידו וישלחהו לביתו, הכי נקרא שמו ר' אמנון כי האמין בא-ל חי וסבל על אמונתו יסורין קשין מאהבה רק על הדבר שיצא מפיו. אחר הדברים האלו קרב מועד והגיע ר"ה בקש מקרוביו לשאת אותו לבית הכנסת עם כל פרקי אצבעותיו המלוחים ולהשכיבו אצל ש"צ. ויעשו כן. ויהי כאשר הגיע ש"צ לומר הקדושה וחיות אשר הנה א"ל ר' אמנון אמתן מעט ואקדש את השם הגדול. ויען בקול רם ובכך לך תעלה קדושה כלומר שקדשתי את שמך על מלכותך ויחודך ואח"כ אמר ונתנה תוקף קדושת היום ואמר אמת כי אתה דיין ומוכיח כדי להצדיק עליו את הדין שיעלו לפניו אותן פרקי ידיו ורגליו וכך כל הענין והזכיר וחותרם יד כל אדם בו ותפקוד נפש כל חי שכך נגזר עליו בר"ה. וכשגמר כל הסילוק נסתלק ונעלם מן העולם לעין כל ואיננו כי לקח אותו אלקים ועליו נאמר (תהלים לא, כ') מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'.

Translation: After completing the amputation of Rav Amnon's limbs, the evil one, the Governor, ordered that Rav Amnon be placed in a bin together with his severed limbs and sent home. That is why this person became known as Rav Amnon. He believed in G-d out of love and was willing to undergo terrible suffering to protect his beliefs because he allowed his mouth to express doubt. Soon after this incident, the High Holidays arrived. For Rosh Hashonah, Rav Amnon requested that his family carry him to synagogue along with his decaying limbs and to lay him next to the prayer leader. And so they did. When the prayer

להבין את התפלה

leader came to Kedushah, the prayer leader first recited the Piyut: *V'Chayos Asher Hinei*. Rav Amnon said to himself: I will wait a moment and then I will sanctify G-d's name. He then called out in a loud voice, saying: *Oo'V'Chein Lecha Sa'Alah Kedushah*; in other words: I underwent these terrible afflictions in order to reaffirm Your Hegemony and Your Uniqueness. He then opened with: *Oo'Nisaneh Tokef Kedushas Ha'Yom*. He continued with: *Emes Ki'Ata Dayan Oo'Mochiach*. In doing so, Rav Amnon acknowledged to G-d that the loss of his limbs and the other difficulties he suffered were justified acts. Rav Amnon then said: *V'Chosem Yad Kol Adom Bo V'Sifkod Nefesh Kol Chai*; in other words: what had happened to Rav Amnon had been decreed the Rosh Hashonah before. When he completed the recital of his Piyut, he expired in front of all those present in the synagogue. Apparently, G-d showed mercy upon him and took his life. It is about people like Rav Amnon that it is written (Tehilim 31, 20): Oh how great is Your goodness, which You have prepared for those who fear You; which You have arranged for those who trust in You, in the sight of the sons of men!

אחר הדברים והאמת אשר הועלה ר' אמנון ונתבקש בישיבה של מעלה ביום השלישי לשהרתו נראה במראות הלילה לרבנא קלונימוס בן רבנא משולם בן רבנא קלונימוס בן רבנא משה בן רבנא קלונימוס ולימד לו את הפיוט ההוא ונתנה תוקף קדושת היום ויצו עליו לשלוח אותו בכל התפוצות הגולה להיות לו עד וזכרון ויעש הגאון כן:

Translation: Three days after his death at the point when Rav Amnon found in place in Heaven, Rav Amnon appeared in a dream to Rabbi Kolonymous son of Rabbi Mishullam son of Rabbi Kolonymous son of Rabbi Moshe son of Rabbi Kolonymos. Rav Amnon then taught him the words of the Piyut: Oo'Nisaneh Tokef Kedushas Ha'Yom that Rav Amnon had composed. Rav Amnon requested that Rabbi Kolonymos send a copy of the Piyut to all the Jewish communities around the Diaspora so that it serve as a memorial for what had occurred to Rav Amnon. The Gaon, Rabbi Kolonymos, complied with his request.

After reading the story about ר' אמנון, it is fair to ask: is it a report of a historical event or is it a folk tale? Academic and Rabbinic scholars have grappled with this issue. Most have concluded that the story is a folk tale. Avrohom Frankel, in an article entitled: **דמותו ההיסטורית של ר' אמנון ממגנצא ונגלגוליו של הפיוט 'ונתנה תוקף' באיטליה, אשכנז וצרפת** which he posted at www.piyut.org.il/articles/557.html, summarizes his conclusions as follows:

הפיוט 'ונתנה תוקף' הוא פיוט קדום מאוד, הידוע גם מן הגניזה הקהירית. עובדה זו סותרת לכאורה את הסיפור המייחס את חיבורו לר' אמנון ממגנצא בן אשכנז הקדומה (סביב שנת 1000 לספירה). סתירה זו הביאה בעבר חוקרים שונים לפקפק בכלל במציאותו של חכם בשם ר' אמנון, ולייחס לסיפור ערך אגדתי בלבד. המאמר מנסה ליישב סתירה זו תוך מעקב על דרכי מסירתו האפשריות של הפיוט במשך התקופות השונות.

Translation: The Piyut: 'Oo'Nisaneh Tokef' is a very early Piyut that is known to us from the material found in the Cairo Geniza. That fact appears to contradict the statement found in the story that links the composition of the Piyut to Rav Amnon of Mayence, a native of early Ashkenaz (about 1000 CE). This conflict between the sources caused researchers in the past to doubt the existence of a scholar by the name

Rav Amnon. As a result, they viewed the story of Rav Amnon as representing a folk tale. This article will attempt to resolve the conflict between the sources by tracing the likely path the Piyut travelled over several centuries.

דרכי המסירה ניתנות לבדיקה בעזרת כלי המחקר המקובלים למעקב אחרי תפוצה של פיוטים: א. בחינת מנהגי התפילה בקהילות שאליהן הגיע הפיוט ותיאור תהליך הפצתו. ב. בחינת השפעתו של הפיוט על פייטנים אחרים התקופות שונות. ג. בחינה מחודשת של הסיפור על ר' אמנון (או ליתר דיוק: הפרטים בסיפור העוסקים בפיוט המדובר) לאור המידע ההיסטורי הזה. שלשה כיווני מחקר אלו מובילים למסקנה אחת: 'ונתנה תוקף', שהוא אמנם סילוק ישראלי קדום, הגיע בתחלה מארץ ישראל לאיטליה, ומשם, במהלך המאות האחת עשרה והשתים עשרה, הגיע לאשכנז ולצרפת.

Translation: The path that the Piyut of 'Oo'Nisaneh Tokef' travelled can be uncovered by the use of standard research tools that trace how Piyuttim found their way into different communities: A. By investigating the liturgical customs of the communities to which the Piyut reached and by revealing how the Piyut was disseminated. B. By uncovering the influence that a Piyut had on other composers of Piyuttim during multiple eras. C. By undertaking a fresh investigation of the origin of the story of Rav Amnon (or more precisely: by analyzing the details in the story that relate to the Piyut itself) in light of historical information. These three research tools when applied to the origin of the Piyut of 'Oo'Nisaneh Tokef' lead to one conclusion: 'Oo'Nisaneh Tokef', which is clearly an early Piyut that was composed in Eretz Yisroel, travelled first from Eretz Yisroel to Italy and during the course of the 1100's and 1200's spread to the Jewish communities in Ashkenaz and in France.

בין השאר מתברר שהשם 'אמנון' הוא שם יהודי-איטלקי טיפוסי, ורבי אמנון ממנונצא היא כנראה חכם ממשפחה איטלקית. אף מוצאו של ר' קלונימוס בן משולם, שאותו לימד רבי אמנון את הפיוט לפי הסיפור-הוא איטלקי. ר' אמנון ור' קלונימוס הכירו את הפיוט מהמסורת הליטורגית האיטלקית שלהם, ותרמו להפצתו באשכנז. קטע הסיפור, המתאר את הפצת הפיוט באשכנז, מתאר מציאות אשכנזית קדומה, מציאות שהיא קדומה בהרבה לזמנו של ר' אפרים מבונא (בן מחצית השניה של המאה הי"ב), אשר העלה את הסיפור על הכתב לראשונה.

Translation: In addition, it will become clear that the name 'Amnon' was a standard name that Jews in Italy used for their sons and that Rabbi Amnon from Mayence was in fact a scholar from an Italian-Jewish family. Even the ethnic origin of Rabbi Kolonymos son of Meshullam, to whom Rabbi Amnon, according to the legend, taught the words of the Piyut, is Italy. Rabbi Amnon and Rabbi Kolonymos knew the Piyut from the Italian liturgical tradition that they followed and they encouraged the dissemination of the Piyut throughout Ashkenaz. That portion of the legend which describes the dissemination of the Piyut throughout Ashkenaz, portrays an early Ashkenazic historical reality, circumstances that pre-date by a significant amount of time the era of Rabbi Ephraim from Bonn (who lived in the second half of the 12th Century) who was the first to put the story into writing.

Frankel's thesis can be expressed as follows: after witnessing the tragedies of the Second and Third Crusades, Rabbi Ephraim from Bonn recognized a need for the Ashkenazic

communities to incorporate a פיוט that expressed the themes of ונתנה תוקף, a פיוט that had been composed in ארץ ישראל centuries before, into the מוסף of חזרת הש"ץ on ראש השנה. He included a note that linked the פיוט to the story of ר' אמנון and placed the story as having occurred in מנצא in order that the communities of אשכנז would see ר' אמנון as one of them; someone who had experienced persecution similar to the persecution they were undergoing.

The research methods used by Avrohom Frankel in reaching his conclusions did not allow him to question several aspects of the story of ר' אמנון. For example, he does not question the reason provided in the story for ר' אמנון being so brutally maimed by the Governor. According to the story, ר' אמנון was harmed because he refused to keep his appointment with the Governor and not because he refused to convert to Christianity. If ר' אמנון regretted what he had said, he should have taken the first opportunity to express his regret to the Governor and to then face the consequences. By hiding from the Governor until he was forcibly brought before the Governor, ר' אמנון provided the Governor with an excuse to inflict harm upon ר' אמנון simply because ר' אמנון disobeyed the Governor's command and not because ר' אמנון refused to convert to Christianity.

A second aspect of the story that Frankel overlooked concerns the name: אמנון. Frankel accepts the fact that ר' אמנון represents an actual person who had lived in Italy and who may have undergone the difficulties described in the story. However, in the story itself we are advised that the name אמנון was given to the person only after the incident occurred (after his death?) as a reward for having undergone such a great calamity; i.e. הכי נקרא שמו. ר' אמנון כי האמין בא-ל חי, this person became known as Rav Amnon because he believed in the Living G-d. Furthermore, Frankel fails to note that the name אמנון was not a popular name in אשכנז because it recalled the name of one of דוד המלך's sons, אמנון, who had a tragic relationship with his half-sister, תמר (שמואל ב', פרק יג').

A third aspect overlooked by Frankel concerns why ר' אפרים מבונא included a פסוק as a sign of tribute to ר' אמנון; i.e. (תהלים לא', כ') מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. According to the Crusade Chronicles many Jews and many Rabbinic leaders died martyrs' deaths during the Crusades but none of their deaths was marked by the attribution of a פסוק. Why was such an attribution given to ר' אמנון? The appearance of the פסוק may be evidence that the story of ר' אמנון is a re-telling of the following Medieval מדרש that describes the fate of the עשרה הרוגי מלכות:

אוצר המדרשים³ (אייזשטיין) עשרה הרוגי מלכות עמוד 244–ואחריו הוציאו את ר' יהודה בן דמא, אותו היום ערב שבועות היה. א"ל ר' יהודה לקיסר בחייך המתין לי מעט עד שאקיים מצות עצרת ואקדשו כדי לשבח להקב"ה שנתן לנו התורה, א"ל הקיסר ועדיין אתה בוטה בתורה ובא–להים שנתנה? א"ל הן, א"ל קיסר מה שכרה של תורתך, א"ל עליה אמר דוד ע"ה (תהלים לא', כ') מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, א"ל הקיסר אין שוטמים בעולם כמו אתם שסוברים שיש עולם אחר, א"ל אין שוטמים בעולם כמו אתם שכופרים בא–להים חיים, ואוי לך אוי לבשתך ואוי לחרפתך כשתראה אותנו עם ה' באור החיים, ואתה תשב בשאול תחתית במדרגה התחתונה. מיד חרה אפו של הקיסר עליו וצוה לקשרו בשערות ראשו בזנב הסוס ולמושכו בכל רוחב של רומי. ואח"כ צוה לחתכו אברים אברים. ובא אליהו ז"ל ולקח האברים וקברם במערה אחת הסמוכה לנהר היורד לפני רומי, ושמעו כל רומיים קול נהי ובכי כל שלשים יום מתוך אותה מערה ובאו והגידו לקיסר, אמר להם אם היה העולם נהפך לתוהו ובהו לא אשקוט עד שאמלא רצוני באותן עשרה זקנים כאשר נשבעתי.

Translation: The next to be brought out was Rabbi Yebudah son of Dama. The day was Erev Shavuot. Rabbi Yebuda said to the Emperor: May it please the Emperor if the Emperor would allow me a moment to recite Kiddish Ha'Yom, the sanctification of the day, the Mitzvah that opens the holiday of Shavuot, so that I may heap praise on G-d who gave the Jewish people the Torah. The Emperor responded: You still believe in the Torah and the G-d who gave it to the Jewish People? Rabbi Yebudah answered: Yes. The Emperor then asked: what is the reward that you expect to receive for keeping the laws of the Torah? Rabbi Yebudah responded: About the Torah King David wrote (Tehillim 31, 20): Oh how great is Your goodness, which You have prepared for those who fear You; which You have done for those who trust in You, in the sight of the sons of men! And so the Emperor retorted: There are no greater fools than you in this world if you believe that an afterlife exists. Rabbi Yebudah responded: No, there are no greater fools than you in the world if you deny the existence of a living G-d. Woe unto you. How great will be your embarrassment and humiliation when one day you will see us seated next to G-d surrounded by the light of life while you will be sitting in the lowest level of Hell. Hearing this, the Emperor became enraged and immediately ordered that Rabbi Yebudah's hair be tied to the tail of a horse and that he be dragged through the streets of Rome. As a sign of his continued anger, the Emperor ordered that Rabbi Yebudah's body be cut bone by bone. Eliyahu Ha'Navi then came and gathered the bones and buried them in a cave next to a river that flowed into Rome. For thirty days, the Romans heard the sound of crying and weeping emanating from that cave. They went and reported the noise to the Emperor. The Emperor responded: even if what I do causes the world to be destroyed, I will not rest until I fulfill my wish to murder all ten Rabbinic scholars as I vowed to do.

The above מדרש concerning the עשרה הרוגי מלכות shares several elements with the story of רב אמנון (תהלים לא', כ') מה רב טובך פסוק. In addition to incorporating the פסוק, both stories involve the severing of body parts. This particular

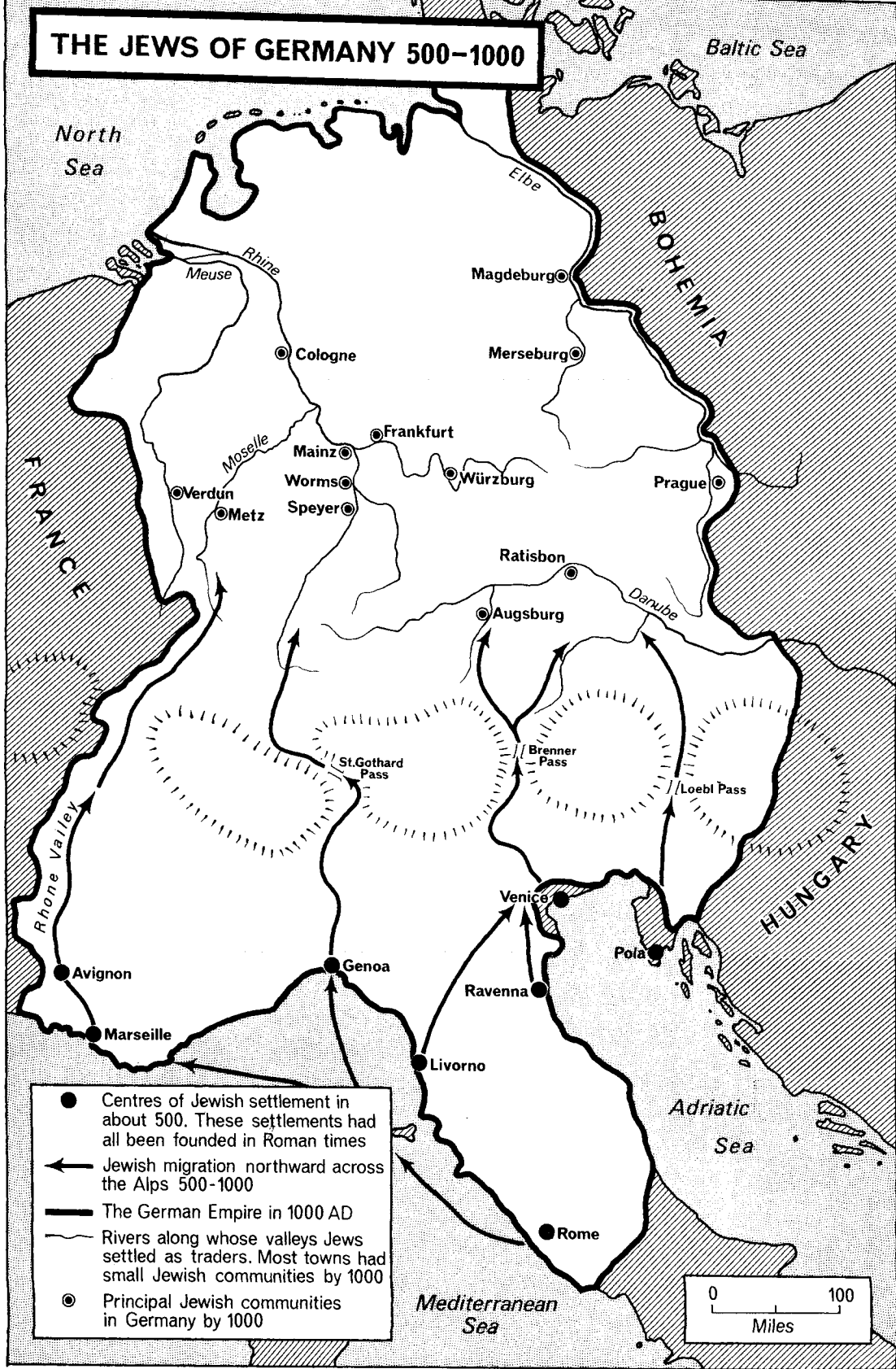
3. This collection of מדרשים was written in the Middle Ages as late as the time of the Crusades.

להבין את התפלה

מדרש was written in the Middle Ages and is typical of the stories that were floating among the Jewish People to provide them with strength during a very difficult time. It is possible that this **מדרש** was the inspiration for the story that circulated about **רב אמנון**.

*Attached is a map that depicts the emigration of Jews from Italy into the Rhineland. The map helps visualize how elements of **מנהג ארץ ישראל**, the prayer customs of the Jews who lived in Israel during the period of the Talmud and the Gaonim (600-1100 CE) entered **מנהג אשכנז**, the Ashkenazic custom, through Jewish life in Italy. (The map was originally published in the Jewish History Atlas by Martin Gilbert; Macmillan, 1976 edition).*

THE JEWS OF GERMANY 500-1000

- Centres of Jewish settlement in about 500. These settlements had all been founded in Roman times
- ← Jewish migration northward across the Alps 500-1000
- The German Empire in 1000 AD
- ~ Rivers along whose valleys Jews settled as traders. Most towns had small Jewish communities by 1000
- ⊙ Principal Jewish communities in Germany by 1000

